

A black and white photograph of an elderly man with a full, grey beard and mustache. He is wearing dark-rimmed glasses and a dark jacket over a light-colored shirt. He is pointing his right index finger directly at the camera. The background is a textured, rocky surface.

+POZNEJ A CHRAŇ PŘÍRODU/Ochrana zvířeny krasových
jeskyní/K ochráně krasových jevů/+TECHNIKA/Strmen
na trhu - bogibbg ve výrobě/+OBJEVY NÁLEZY ZPRÁVY
Z DOMOVA I ZE SVĚTA / Jeskyně Jožky Šavanů - nový
objev v Českém krasu/Kavkazská Sněžná/Na Květnici
se pracuje/Výzkum železnorudných štol v Dolní Lho
tě/Barrandův memoriál - II. ročník / Hloubkové a
délkové údaje jeskyní a propastí/Nové objevy v Ú-
norové propasti/ III. setkání speleologů v Českém
krasu/Vl.Klofát, ředitel Koněpruských jeskyní od-
chází do důchodu/+BEZPEČNOST ZÁCHRANA / Základní
bezpečnostní směrnice pro speleologickou činnost/
+ OBJEVY NÁLEZY ZPRÁVY - dokončení / Jugoslávie
Terstský kras 80 /Pozdrav z "Expedice Kuba 80" /
Jeskyně a propasti / Pokyny pro dopisovatele /+

o-o

POZNEJ A CHRAŇ PŘÍRODU

OCHRANA ZVÍŘENY KRASOVÝCH JESKYNÍ

Krasové oblasti jsou díky svým specifickým podmínkám obvykle podstatně bohatší na rostlinné i živočišné druhy než jejich nekrasové okolí. V tomto ohledu je věnována pozornost především otázkám ochrany zvířeny, která trvale či dočasně obývá podzemní prostory krasu, případně se její pozůstatky v těchto prostorách ukládaly v průběhu jejich geologické minulosti.

Ochrana jeskynní zvířeny nevychází jen z obecných zásad kulturního vztahu moderního člověka k přírodním hodnotám, ale je podmíněna řadou dalších faktorů. Z vědeckého hlediska jde o zachování často specificky přispůsobených organizmů, jejichž období existence nelze nalézt v jiném prostředí. Důležitost studia fauny mnohdy překračuje rámec zoologie - například existence tzv. endemických forem živočichů poskytuje cenné poznatky pro poznání geneze jeskyní, obdobně tak i paleontologické (či archeologické) nálezy a pod. Řada druhů, obývajících podzemní prostory (např. všichni netopýři) je v ČSSR chráněna podle vyhlášek o ochraně volně žijících živočichů (v ČR dle vyhl. ministerstva kultury č. 80/1965 Sb.). Kromě toho je faktem, že většina krasových jevů na našem území se vyskytuje v některém z území, chráněném podle zákona o st. ochraně přírody č. 40/1956 Sb., jehož ochranné podmínky se vztahují i na zvířeny. O nálezech fosilií a archeologických památek v jeskyních hovoří zákon 22/1958 Sb. o kulturních památkách (včetně dodatků); § 17 vymezuje právo výzkumu a sběru pouze pro některé vědecké instituce (vyjimku povoluje ministerstvo kultury ČR), a v § 16 je určena povinnost hlášení všech nálezů odborným institucím.

Ochrana paleontologických nálezů

Většina všech paleontologických nálezů, tj. pozůstatků pravěké (ponejvíce kvartérní) zvířeny, příp. rostlinstva, pochází z krasových oblastí. Kromě úvodem zmíněného bohatství jejich živé přírody jsou zde totiž vytvořeny dobré podmínky pro druhotnou koncentraci zbytků fauny, a chemismus uloženin (vysoký obsah uhličitanu vápenatého) přispívá uchování kostí obratlovců i ulit měkkýšů. Význam krasových území z paleontologického i archeologického hlediska podrobně zhodnotil V. Ložek (1960) a někteří další autoři; na tomto místě se proto omezíme pouze na nejdůležitější údaje, související s porozuměním zásadám praktické ochrany nálezů fosilní zvířeny.

Živočišné pozůstatky, které se v průběhu sedimentačních pochodů dostaly do určitých vrstev usazenin nazýváme tanatocenozami. V některých případech však dochází v jeskyních ke druhotnému hromadění kostí obratlovců - například vedle kostí jeskynních šelem jsou nalézány i zbytky jejich kořisti, tj. druhů, které běžně neobývají podzemní prostory; taková společenstva jsou označována jako tafocenózy a dovolují dnes v mnohém rekonstruovat složení zvířeny

krasového území jako celku.

Při běžné speleologické praxi (pomineme-li výplně povrchových krasových kapes) přicházejí v úvahu hlavně dva typy nálezů paleontologických materiálů:

a) Valy ve vchodech do jeskyní; do této kategorie mohou náležet také sutové kužely pod komíny či krasovými okny uvnitř podzemních prostorů. Obsahují především konchylie (ulity měkkýšů), padající ze skal nad portálem nebo žijící přímo na valu, někdy také kosti drobných obratlovců ze zbytků potravy (vývržků) sov či dravců, sídlících na skalách. Velmi často zachovávají původní sled horizontů a mají proto značný význam stratigrafický. (Složení měkkýšů společenstva například dovoluje poměrně přesné poznání původních ekologických podmínek stanoviště v různých obdobích - dřevinné skladby porostů, mikro klimatu a pod.)

Ulity měkkýšů jsou velmi nenápadné a snadno podléhají destrukci; přestože jsou přítomné prakticky v každé suti, tvořící val v jeskynním vchodu, jsou při výkopech obvykle přehlíženy. Je proto žádoucí narušovat tyto vrstvy pouze v minimálním potřebném rozsahu. Pakliže je zásah nezbytný například k otevření vchodu, měla by alespoň část valu zůstat v celém profilu neporušena pro budoucí výzkum. Totéž platí o sutových kuželech uvnitř jeskyní.

b) Výplně jeskynních prostorů. Výplně jsou do podzemních prostorů většinou transportovány od vstupních partií - čím dále od vchodu jsou uloženy, tím větší je pravděpodobnost, že byly během transportu promíchány. Ve srovnání s výše uvedenými sedimenty ve vchodech do jeskyní mají proto poněkud nižší stratigrafickou hodnotu; uložení paleontologických nálezů uvnitř výplní i na jejich povrchu (na "dně jeskyně") je proto většinou druhotné.

Výplně v nitru jeskyní obsahují především kosterní pozůstatky obratlovců, neboť kosti snáze odolávají transportu, zatím co křehké fosilní ulity měkkýšů jsou pohybem sedimentů většinou zničeny.

Hlavní zásadou ochrany nálezů veškerých fosilií (i archeologických materiálů) je zachování jejich neporušené polohy (včetně neporušené stratigrafie okolních uloženin) až do odborného zpracování specialistou. Při výskytu kostí na povrchu výplně je tento požadavek snadno splnitelný především v bočních prostorách, v nichž neprobíhají prolongační práce; vhodné je tato místa viditelně označit a zabezpečit jednoduchými zábranami, aby nedošlo k jejich nahodilému a neúmyslnému poškození při pohybu pracovníků. Z preventivních důvodů je proto vhodné pořízení fotodokumentace (přiložit měřítko!), nákre-su ap.

Při provádění výkopů ve výplních při prolongaci jeskyní měla by vždy zůstat - obdobně jako ve vstupních partiích - alespoň část profilu neporušena, aby nebyla do budoucna vyloučena možnost jejich všestranného zhodnocení. Jednotlivé kosti kvartérních zvířeny, nalezené při výkopech, je žádoucí zachovat pro odborné zpracování včetně základních údajů o lokalitě. Vzhledem k tomu, že nepreparované kosterní zbytky jsou poškozovány vysycháním, nutno je uchovávat v původním mikroklimatu, případně alespoň v uzavřených igelitových pytlích. Velké kosti a zuby bývají při výkopech vybírány jednotlivě; protože drobné kostičky (hlodavci, netopýři) prozrazují svoji přítomnost většinou jen při větší lokální koncentraci, je třeba ukládat je do pytlů i se vzorky původních uloženin (v objemu alespoň několika decimetrů krychlových), neboť jen tak mohou být později získány nejdrobnější části koster (zuby aj.), cenné pro determinaci nálezu. Ke každému vzorku přiložíme obyčejnou tužkou psanou etiketu s datem nálezu a především údajem o jeho lokalitě!

Mezi mnohými speleology, krasovými turisty i dalšími návštěvníky jeskyní se stalo "modou" sbírání suvenýrů z navštívených lokalit, často právě drobných paleontologických či archeologických nálezů, což přispělo k devastaci některých nalezišť. Jde tedy o nežádoucí činnost, jsoucí v rozporu se zákonnými normami. Přesto - s ohledem na existující soukromé "sbírkové fondy" považujeme za nutné alespoň připomenout nezbytná opatření, aby po vyschnutí nálezu nedošlo k jeho znehodnocení a tak vlastně ke ztrátě pro případné vědecké zpracování. Jde o vhodnou preparaci (klasickou metodou preparace kosterních pozůstatků je jejich prosycení slabým křídlovým či želatinovým roztokem /pozn. redakce - nověji se používá chemických látek např. akrylátu ředěného toluénem, neboť křídlové kosti mají sklon ve vlhkém

prostředí plesnivět/) a označení lokalizace nálezu na přivěšeném etiketním lístku či ještě lépe přímo na předmětu (černou nebo bílou tuší).

Ochrana recentní zvěřeny jeskyní

a) Bezobratlí. Ve srovnání s krasovými oblastmi v teplých pásmech Země je u nás jeskynní zvěřena bez obratlých poměrně chudá. Tím více však vyniká potřeba ochrany každého druhu i jedince, představujícího nedílnou součást jeskynního ekosystému. Jde pouze o nevelký výčet druhů například korýšů (vázaných na trvalé vodní systémy), roztočů, hmyzu a pod. (srovnej např. Raušer, 1976). Vedle striktně kavernikolních (na jeskyně trvale vázaných) druhů se do podzemí stahuje množství dalších živočichů - dvoukřídlého hmyzu, motýlů, pavouků atd. - v době přezimování.

Bezobratlí živočichové jsou většinou velmi úzce závislí na udržení kvality prostředí - jejich existenci ovlivňuje řada človenkem často obtížně postřehnutelných faktorů. Proto o jejich ochraně rozhodují základní podmínky nutné pro zachování veškerých přirozených podmínek stanoviště; tytéž principy ovšem v podstatě platí i pro obratlovce. V případě jeskyní jde hlavně o vyloučení změn mikroklimatu a znečištění jejich prostředí.

Vodní zvěřena vyžaduje většinou ideálně čistou vodu určitých vlastností (tvrdost, pH ap.). V současné době proniká do jeskyní velké množství chemických sloučenin splachem ze zemědělských půd i z jiných zdrojů. Působení na složky odpovědné za toto znečištění mělo by být nedílnou součástí společenské prospěšné práce speleologů, neboť - jak známo - znečištěné podzemní vody negativně ohrožují i anorganické hodnoty krasu.

Fauna suchých částí jeskyní vyžaduje určité stálé mikroklima. Prolongace podzemních prostorů by proto neměla předznamenávat změny charakteru jeskyně (přechod statického klimatu v dynamický či naopak). Tomuto požadavku je proto třeba přizpůsobit i volbu uzavíracích poklopů či dveří (mříže pro dynamické jeskyně, naopak plně dveře pro statické prostory).

Nepříznivě působí i stopová množství plynů a jiných chemikálií. Nevhodným zdrojem znečištění je např. vysypávání obsahu karbidových lamp v podzemí, nadměrné používání dýmovnic při výzkumu cirkulace vzduchu, pálení ohnů v jeskynních portálech a pod.

Samozřejmým předpokladem ochrany drobných bezobratlých (zejména hmyzu) je zamezení jejich hubení či sběru (mimo úředně povolené výzkumy).

b) Obratlovci. Vedle podmínek shodných s ochranou bezobratlých (zákaz hubení či sběru, zachování hygieny jeskyní, jejich mikroklimatu atd.) zde vystupuje výrazněji zejména otázka rušení zvířat. V naší zeměpisné šířce totiž jeskyně slouží především jako dočasné sídliště některých druhů savců. Podzemní

prostory poskytují skryté a nerušené prostředí pro doupata selem (liška, jezevec ap.) případně hlodavců (zejména plohů); nejteplejší jeskyně jihovýchodního Slovenska jsou celoročně obývány také netopýry (např. létavcem stěhovavým, *Miniopterus schreibersii*). V zimním období poskytuje stálé mikroklima krasových dutin podmínky pro zimování dalších druhů obratlovců - tehdy do nich pronikají například plazi a především pak další savčí druhy - hlodavci, medvěd a mnohé druhy netopýrů (viz. Gaisler, Hanák, 1972).

Jestliže například vyplašení jezevce z jeho podzemního doupěte zvíře v jeho existenci v podstatě nijak neohrožuje, pak na druhé straně nelze přehlížet škodlivost vyrušování zejména zimujících netopýrů. Bylo sice prokázáno, že jedinci v zimním spánku (hibernaci) se do jisté míry pravidelně probouzejí v zájmu exkrece, případně i reakce na konkrétní změny mikroklimatu stanoviště, avšak každé "neplánované" probuzení představuje značný úbytek jejich energetických rezerv a snižuje schopnost přežití.

Jeskyně, sloužící jako zimoviště většího počtu netopýrů, by v žádném případě neměly být cílem hromadných exkurzí (letní kolonie v jeskyních Jiho-slovenského krasu nesmějí být navštěvovány ani jednotlivci!). Záměrně rušit (brát do ruky ap.) lze hibernanty pouze při jednorázové kontrole zimoviště pokud je na lokalitě prováděn specializovaný výzkum případně kroužkování ze strany zoologů. Pokud ovšem jsou zimující jedinci v prolongovaném úseku jeskyně - zejména mohou-li být přímo vyrušováni při průchodu pracovníků, ohrožení odstřelem ap. - je naopak vhodným postupem zvířata opatrně sesbírat a nejlépe v plátěném pytlíku přenést do klidné (pokud možno stejně teplé) části jeskyně; většinou se probudí a vyhledají sama vhodné stanoviště.

Konkrétní formou ochrany lokalit netopýrů je zabezpečování vchodů jeskyní proti vstupu nepovolených osob, a to i v případě speleologicky jinak "nezajímavých" prostorů. Není-li vážného důvodu pro použití plných dveří, je optimálním postupem opatření vchodu mříží, která nebrání netopýrům v průletu (otvory cca 20 x 20 cm). Doporučuje se instalovat mříže též k prostorům, v nichž přezimující netopýři nebyli dosud pozorováni. Vytvořením klidného prostředí může vzniknout budoucí zimoviště, významné vzhledem k současnému úbytku umělých podzemních prostorů (v důsledku zazdívání otvorů do sklepů a mátkových objektů apod.).

Jeskyně jsou - a v průběhu své geologické minulosti vždy byly - obývány svéráznou zvěřenou, přítomnou trvale či dočasně (nejčastěji při zimování). Její ochrana je povinností každého speleologa, podmíněnou řadou zákonných předpisů.

Paleontologické (a archeologické) nálezy je nutno zachovávat pro odborné zpracování; jejich nálezy podléhají ohlašovací povinnosti oficiálním institucím (CSAV, krajské muzeum, případně orgány st.

ochrany přírody).

Valy ve vchodech jeskyní či jeskynní výplně, prokopávané při prolungačních pracích, je třeba zachovávat alespoň částečně v původním profilu. Příležitostně nálezy drobných fosilií (kostí, ulit) je vhodné uložit jako vzorek i s původními sedimenty (velké kosti jednotlivě) v igelitových pytlích, vždy s údaji o lokalizaci nálezů (topografické údaje, označení vrstvy).

Pro ochranu současné zvířeny je při vyloučení přímého pronásledování či hubení rozhodující zachování podmínek stanoviště, tj. především hygieny a mikroklimatu jeskyně. Tuto skutečnost je třeba brát v úvahu při otvírkových a prolungačních pracích i exkurzní činnosti - technickými zásahy neměnit klimatické poměry prostorů, nevnašet do nich znečišťující ohemikálie a pod. Stávající i potenciální zimoviště netopýřů je vhodné zajistit ve vchodech mřížemi, které umožní průlet zvířat, avšak nedovolí vyrušování zimujících populací.

RNDr. Petr Rybář

Literatura :

- Gaisler J., Hanák V., 1972 : Netopýři podzemních prostorů v Československu. - Sborn. Západočes. muzea Plzeň, Příroda, 7 : 1-46
- Fejfar O., 1961 : Review of Quaternary vertebrates in Czechoslovakia. - Institut geologiczny, prace XXXIV: Czwartorzęd Europy środkowej i wschodniej I: 109 - 118. Warszawa.
- Hokr Z., 1952 : Metoda kvantitativního stanovení klimatu ve čtvrtohorách podle ssavčích společenstev. - Sborn. Ústř. úst. geol., XVIII(1951), odd. paleontol.: 209 - 219.
- Kukla J., Ložek V., 1958 : K problematice výzkumu jeskynních výplní. - Čs kras, 11 : 19 - 83.
- Kurten B., 1968: Pleistocene mammals of Europe. Aldine Publ. Co., Chicago, 317 pp.
- Ložek V., 1960: Význam krasových oblastí pro paleontologii kvartéru. - Čs. kras, 12 (1959): 123-170.
- Ložek V., 1961: Cave fills. - Czwartorzęd Europy środkowej i wschodniej, I : 47-51. Warszawa.
- Ložek V., 1968: Historická biogeografie a význam čtvrtohor. - Imprim. ref., Konf. o biogeog., Brno 1968, pp. 6.
- Ložek V., 1977 : Holocén - geologická současnost., Vesmír, 56(11): 328-335.
- Mařan J., 1957: Jak zvířata zabydlila zeměkouli., Mladá fronta Praha.
- Prantl F., 1957 : Sbíráme zkameněliny. - Nakl. ČSAV Praha.
- Raušer J., 1976: Dvacet let biospeleologického výzkumu v CHKO Moravský kras. - Speleol. věstn., 5: 53 - 54.
- Rybář P., 1972 : Minulost našich netopýřů.- Ochrana přírody, 27(4) : 83 - 86.
- Rybář P., 1976 : Chráněné druhy živočichů - netopýři KSSPOP Pardubice, nestr. (12 pp.)
- Smirnov N.C., 1978: Utilization of subfossil remains of mammals in population ecology. - Abstr. II. ITC, Brno : 365.

K OCHRANĚ KRASOVÝCH JEVŮ

Základní organizace ČSS 7-06 Králícký Sněžník prostřednictvím svých pracovních skupin pracuje ve třech výzkumných oblastech. V jižní části série Branné, mezi Ramzovou a Bohdíkem. V současné době se intenzivní průzkum soustřeďuje do okolí obce Bohdíkov. Dále v oblasti vápenců sovinecko-paseckého devonu v okrese Olomouc a Bruntál. Třetí oblastí jsou krystalické vápence série stronské v katastru obce Dolní Moravy v okrese Ústí nad Orlicí.

Tato činnost navazuje na předchozí průzkumy prováděné od roku 1963 v sérii Branné a od roku 1968 v sérii stronské speleologickými amatérskými skupinami, jejichž členové tvořili základ pro vznik ZO ČSS 7-06 Králícký Sněžník.

Ochrana krasových a pseudokrasových jevů je zde ovlivněna dvěma faktory.

Topografickou situací jevů - vyskytují se v karbonátových horninách které byly v historii, ale jsou i nyní v současnosti těženy pro hospodářské účely. K zastižení podzemních krasových jevů došlo převážně až po odstranění skrytky nebo při těžbě. Ve srovnání s ostatními výskyty krasových jevů v ČR se jedná převážně o plošně málo rozšířené lokality rozptýleného krasu. Krasové odvodňování je specifického rázu, převážně bez doprovodných prvků krasového reliéfu na povrchu (např. závrtů) a probíhá do značných vzdáleností. Prameny, zjištěné nově jako krasové, nebyly jako krasové dříve posuzovány.

Současnou aktivitou socioekonomické sféry - většina lokalit se nalézá v těsné blízkosti sídelních center. Ochranný zájem je soustředěn mimo těžbu na negativní ovlivňování krasové morfologie a ovlivňování čistoty vod podzemního krasového odvodňování (intoxikace podzemních vod). V souvislosti se změnami složení palivo-energetické základny, vzrůstající životní úrovní, měnícím se složením průmyslových a především komunálních odpadů, narůstá nebezpečí ukládání odpadů do konkávních tvarů krasového reliéfu. I když je známa škodlivost takového počínání zminula a přes zákonná obecná opatření lidosprávy jsou tato místa vyhledávána a využívána k ukládání všech druhů odpadů. Zemědělskými odpady z více než 40% závrtů s aktivním odvodňováním do prostoru Lípové v katastrálním území osady Ostružná, ležící v CHKO Jeseníky. Situace byla řešena oplocením lokality a zavezením povrchu navážek zeminou. Odpady z blízké pily, především pilinami, jsou zadrženy zaklesnuté meandry Těchanovského potoka v krasovém kanonu pod hradem Sovincem. Odpady tvořené spálenými oleji z JZD Jiřikov v okrese Bruntál, byly vypouštěny do opuštěných jámových lomů na břidlici u zaniklé osady Pastviny v okrese Bruntál, jejichž podloží tvoří zřejmě zkrasovělé krystalické vápence. Zemědělskými odpady, především chlévskou mrvou a fekáliemi jsou tzv. hnojena pole JZD Jiřikov, ležící na zkrasovělých karbonátových horninách v blízkosti Těchanova, nedaleko krasových ponorů. Byl zpracován návrh na zavezení lomů na vápence u Bohdíkovy komunálními odpady jako centrální skládka pro okolní integrované sídelní celky. Tento návrh byl odmítnut MěNV Hanušovice, který má lomy ve správě, neboť

v blízkosti lomů se nachází ponory, které jsou zdrojnici vod pramene v Bohdíkově, zjištěného pro potřebu vodárny. Přes toto opatření bylo komunálními odpady zavezeno slepé údolí s temito ponory. I přes to, že příslušné orgány byly upozorněny na nebezpečí bakteriální intoxikace pramene, jsou odpady hromaděny nadále. Závažný případ znečišťování krasových vod byl zjištěn v blízkosti hradu Sovince. Z hradního příkopu na rozbořenou věž Lichtěněstějku byla ve vápencích vyhloubena podzemní chodba se dvěma studnami, z nichž vyvěrá podzemní potok, který se ponořuje v zakrytých ponorech na dně chodby. Místní obyvatelstvo vypouští v současné době přes kanalizaci do chodby odpady z domů, včetně saponátů z praní prádla. Tyto odpady zcela ucpaly jednu ze studní, znečišťují podzemní potok a zasahují podzemní vody v širokém okolí.

K účinné ochraně přírody, vedoucí k zamezení škodlivé činnosti, je nutné prohloubení spolupráce ČSS s orgány státní ochrany přírody, s národními výbory a složkami Národní fronty. Naše ZO ČSS 7-06 ve své praxi uplatňuje některá z opatření, která zde předkládám a ostatní ZO ČSS by měly postupovat obdobně v místech své působnosti.

Ochrana krasových jevů vyžaduje v první řadě jejich dokumentaci včetně stanovení stupně narušení jevu a stanovení návrhu na jeho ochranu. Dále je zapotřebí úzká spolupráce ZO ČSS s orgány státní ochrany přírody v zájmovém území ZO ČSS. Přístup těchto orgánů v rámci okresů k základním organizacím ČSS je značně rozdílný. Například máme velmi dobré zkušenosti s OVM v Šumperku, kde je také soustředěna jednotná registrace jevů pro ochranu přírody jejíž součástí je i registr krasových jevů.

Práce v ČSS si vyžaduje jednotnou, normalizovanou archivaci zpráv v rámci společnosti i s využitím Geofondu, do kterého by mělo být předáváno jedno vyhotovení zpráv o výsledcích průzkumné činnosti po konzultaci a odsouhlasení příslušnou ústřední odbornou komisí ÚV ČSS (např. vědeckou, pro dokumentaci, či pro ochranu krasu). Tím by byla i zabezpečena přístupnost zpráv pro pracovníky geologického průzkumu, kteří by mohli čerpat informace z činnosti speleologů. Vždyt například speleologické mapování představuje speciální obor geologického mapování a spolupráce i předávání kopií zpráv geologům by přispělo k ochraně krasových jevů. Bylo by možné lépe působit z hlediska ochrany přírody třeba při stanovení zásob a dobývacích prostorů zasahujících do těsné blízkosti krasových jevů.

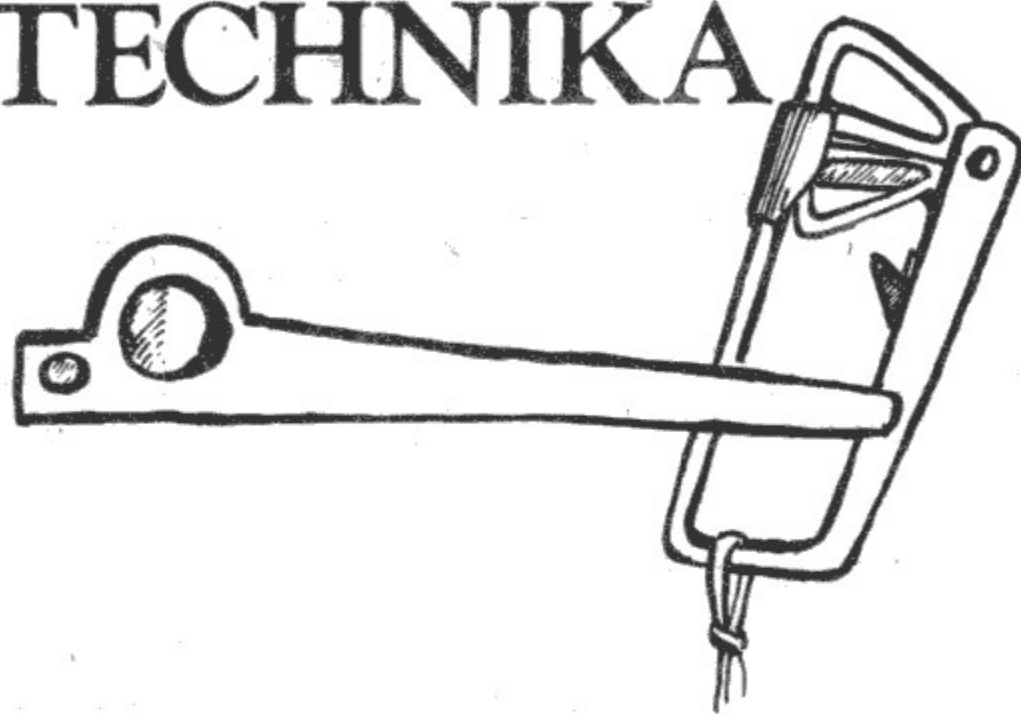
Pro prohloubení informovanosti členů ČSS, orgánů st. ochrany přírody, geologicko-průzkumných a jiných složek by přispělo publikování přehledů o dokumentačních, mapovacích, průzkumných pracích ve zpravodaji. Na základě zkušeností z činnosti ZO ČSS 7-06 lze doporučit, aby v každé ZO byl jeden člen výboru pověřen jednáním s orgány st. ochrany přírody, řízením ochrannářské činnosti v rámci ZO, aby členové ZO k tomu pověřeni, vykonávali funkci informátorů středisek st. ochrany přírody. Po dohodě s příslušným střediskem a na základě okamžité potřeby by se zúčastňovali kontrolních dnů ochrany přírody i důležitých jednání, vztahujících se ke krasovým lokalitám.

Naším úkolem je vytvořit všechny podmínky pro

Naším úkolem je vytvořit všechny podmínky pro aktivní a účinnou ochranu krasových jevů, pro uchování těchto jevů jako zdrojů hlubšího poznání. Řešení této problematiky přesahuje rámec ČSS, proto se musí řešit v široké spolupráci zúčastněných složek, postupně a trvale.

Edvard Maděra
ZO ČSS 7-06 Králícký Sněžník

TECHNIKA

STRMENĚ NA TRHU - BOGIBBS VE VÝROBĚ

Již po několik měsíců lze zakoupit v Domě sportu v Jungmannově ul. v Praze 1, strmeně - výrobek družstva invalidů Žiara ze Zvolena. Jeho vzhled odpovídá dřívějším prototypům používaným oblastní skupinou SSS Zvolen. Cena jednoho páru je 650,- Kčs.

BOGIBBS

Prsný

VÝROBU PŘIPRAVUJE
VÝROBNÍ DRUŽSTVO INVALIDŮ

ŽIARA
ZVOLEN

MALÝ
LÁHKÝ
RÝCHLY
POHODLNÝ
JEDNODUCHÝ
BEZPEČNÝ
BEZPORUCHOVÝ

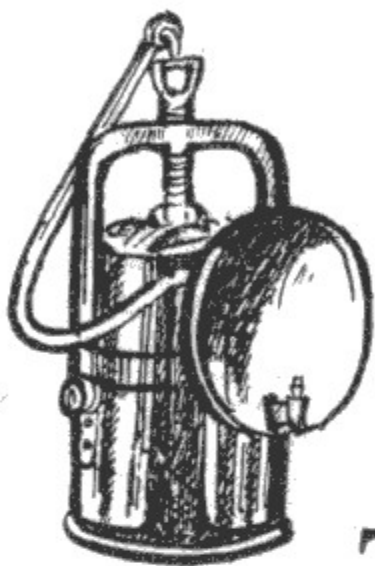
Univerzálný

Dalším mechanickým prusíkem, který chystá uveřejnit družstvo do výroby je begibbs ve dvou provedeních - jako prsní a univerzální.

Doufáme, že se těmito výrobky podaří překonat dlouhodobý nedostatek výstupových prostředků na našem trhu. Že odstraní z výzbroje speleologů výstupové prostředky vlastní výroby a nezaručených parametrů. Přejme si, aby neskončily jako československé duralové karabiny z 65. let.

Věříme, že čtenářům Stalagmitu bude možné v některém z blízkých čísel předložit hodnocení uvedených výstupových pomůcek provedené ústřední odbornou komisí technickou ČSS.

-VR-

OBJEVY NÁLEZY ZPRÁVY Z DOMOVA I ZE SVĚTA

JESKYNĚ JOŽKY ŠAVANŮ - NOVÝ OBJEV V ČESKÉM KRASU

Začátkem července 1980 bylo objeveno v jeskyni Terasová další pokračování, které bylo nazváno Jeskyně Jožky Šavanů. Jeskyně Terasová se nachází v SZ cípu Kavčího lomu a její vstupní část nám byla známa již z dřívějších let. Při prolongaci ve Valounové chodbě bylo 8. července 1980 proniknuto do nových volných prostor. Ústřední chodbu tvoří tzv. Kanon - prostorná chodba výšky až 4 m. Z něho se dá nízkými průlezy dostat do dalších zhruba čtyř domovitých prostor, které byly nazvány Tamangova sín, Vyptý dom, Divadelní sín a Domek U Perlicky.

13.7.1980 se podařilo z Kanonu proniknout do další tzv. Baziliščí chodby, ve které byla zastížena plazivka s největší pravděpodobností v minulosti protékající vodou.

Další objev byl učiněn v propadání u severní stěny Divadelní síně, kde bylo začátkem října proniknuto do dalších, již těsnějších prostor, ve kterých bylo opět zastíženo "řečiště".

V jeskyni se vyskytuje krápníková výzdoba a na několika místech byly učiněny kosterní nálezy.

Celková délka této nové části činí 94 metrů. K 16.11.1980 dosáhl jeskynní systém Terasové jeskyně délky 165 metrů. V jeskyni je naděje na další objevy, ale zároveň je složitější doprava materiálu z jeskyně ven.

Josef Plot
ZO ČSS 1-02 Tetín

KAVKAZSKÁ SNĚŽNÁ

V roce 1979 uveřejnila Komsomolská Pravda reportáž z výpravy do propasti Sněžná v pohoří Kavkaz. Výprava pod vedením N. Myšina dosáhla překvapivého výsledku. Podařilo se jí sestup do hloubky - 1.190 metrů, ale nepodařilo se jí sestoupit až na dno celé ho systému. Nejhlouběji sestoupil Daniel Usikov s Tátnou Němčinovou. Další informace o výzkumu Sněžné byly uveřejněny 18. května 1980 v bulharském Echu. Podle nich se podařilo při podzimní expedici konané ještě v roce 1979 a pracující na dalším průzkumu této propasti, odhalit prostory asi 200 metrů

dlouhé a vysoké 20 - 60 metrů. Expedice dosáhla -1.280 metrů a v této hloubce odkryla otvor s nezvykle silným průvanem, naznačujícím pokračování propasti.

Poslední, tentokrát všesvazová expedice do Sněžné působila v oblasti Kavkazu v létě 1980. Na její výsledky si budeme muset ještě počkat.

Lumír Pecold
ZO ČSS 7-07 Ostrava

NA KVĚTNICI SE PRACUJE

Vrch Květnice, vévodící celému tišnovskému úvalu je vytvořen v devonských vápencích, doprovázených barytovými žilami a skrývá ve svém nitru krasové dutiny, objevené při těžbě barytu.

Na jihovýchodním svahu Květnice je asi 25 metrů dlouhá Jeskyně pod křížem, sledující zlomové pásmo, která vychází ze štoly. Rovněž i Květnická propast, 70 metrů hluboká rozsedlina, vyleptaná na zlomu atmosférickou vodou, je ve štole na západním svahu Květnice. Tím, ale výčet krasových dutin na Květnici nekončí. Nekončí ani práce jeskářů.

V roce 1972 po objevu Králový jeskyně byl ustanoven Speleologický kroužek při Podhoráckém muzeu v Tišnově, představující partu nadšenců, ochotných věnovat průzkumu Květnice veškerý svůj volný čas. Odborné práce tehdy vedl promováný biolog Jan Himmel, předseda Speleologické sekce Královopolské strojírny. Kroužek i sekce pracují jednotně. V roce 1975 po expedici "Padiš" do rumunských jeskyní, dochází k oddělení a speleologický kroužek od tohoto okamžiku pracuje samostatně. Prožívá silný rozvoj a věnuje se i jiným jeskyním v okolí. Členové se věnují i potřebnému horolezeckému výcviku. Vzniká pevný patnáctičlenný kolektiv. V roce 1976 vyvrcholil činnost účastí na další expedici do Rumunska, organizované kroužkem ČKD Blansko, kde Tišnováci s úspěchem zdolali 2 vodní jeskyně. Ve stejné době začínají pracovníci Uranových dolů realizovat projekt vstupní štoly do horního patra Králový jeskyně. Na pomocných pracích se zde podílejí i speleologové.

Po proražení štoly (r.1977) opouštějí Květnici pracovníci Uranových dolů a slova se ujímají opět speleologové. Pro jejich činnost je roku 1978 udělena Ministerstvem kultury ČSR výjimka z ochranných podmínek. Na konci téhož roku je ustanovena Česká speleologická společnost. Speleologové pracující na Květnici se sdružují v Základní organizaci 6-07 ČSS, při Okresním muzeu Brno - venkov v Ivančicích, pracoviště Podhorácké muzeum Tišnov jako jediná speleologická organizace ustanovená v okrese Brno - venkov. V současné době (konec roku 1980) má ZO ČSS 6-07

ZDRAVY DOŠLI ! -red-

HLOUBKOVÉ A DÉLKOVÉ ÚDAJE PROPASTÍ A JESKYNÍ

Zpravodaj jeskynářského oddílu OT TJ Zbrojovka Brno č. 4/1979 (který již řadu let představuje dobrý časopis, přesahující rámec jedné speleologické skupiny) přinesl přehled našich nejhlubších propastí a jeskyní, našich nejdelších jeskyní a nejhlubších jeskyní světa. Je čerpáno především z připravované publikace J.Hromase, B.Kučery a F.Skřivánka "Jesky - ně a propasti ČSSR", která má vyjít v počátku roku 1981. Dále z údajů P.Hipmana. Uváděný přehled po doplnění přetiskujeme a současně žádáme čtenáře o zasílání hloubkových a délkových údajů, abychom mohli vždy jednou ročně otiskovat nejnovější přehled, protože tyto údaje se velmi rychle mění v souvislosti s novými objevy. Rovněž uvítáme, když budete zasílat do redakce Stalagmitu sdělení o sestupech do hlubokých propastí a rozsáhlých jeskynních systémů. Tím se zabrání při publikování přehledů hlubokých sestupů, že některá skupina bude opominuta.

Nejhlubší propasti v ČSSR

1)	Hranická propast		244,5	m
2)	Barazdaláš		180,-	m
3)	Macooha (měřeno na dno spodního jezírka)		168,-	m
4)	Malá Žomboj		142,-	m
5)	Peklo (Bystrianská priepasť)		141,-	m
6)	Velká Bikfa		131,-	m
7)	Starý hrad (propast)		130,-	m
8)	propast v Dámském závrtnu		126,-	m
9)	Ohniště		125,-	m
10)	Čertova díra		125,-	m
11)	Diviačia priepasť		122,5	m
12)	Vetrná díra		120,-	m
13)	propast v Hlubokém závrtnu		105,-	m
14)	Zvonica		100,5	m
15)	Oriáš		100,-	m

Nejhlubší jeskyně a propasti v ČSSR

1)	Starý hrad	322,-	m
2)	Záskočí - jask. na Predných	284,-	m
3)	Systém Amaterské j.-Punkevní j.	191,5	m
4)	Stratenská j.	184,-	m
5)	Barazdaláš	180,-	m
6)	Macocha	168,-	m
7)	Hraničká propast	158,-	m
8)	Demánovská j.Svobody-Pustá j.	152,-	m
9)	Malá Žemboj	142,-	m
10)	Peklo (Bystrianská priepasť)	141,-	m
11)	Velká Bikfa	140,-	m
12)	Rudioké propadání	140,-	m
13)	Jeskyně v Maislově závrtu(Hedvábná)..	137,-	m
14)	propast v Dámském závrtu	126,-	m
15)	Ohniště	125,-	m
16)	Čertova díra	125,-	m
17)	Diviačia priepasť	122,5	m
18)	Vetrná díra	120,-	m
19)	Harbeňská jeskyně (závrt Společná).	120,-	m
20)	Arnoldka	112,-	m
21)	Zvonica	100,5	m

Nejdelší jeskynní systémy v ČSSR

1)	Systém jeskyní Amatérská- Punkevní .	15.000 m
2)	Stratenská jeskyně	9.500 m
3)	Systém Demanovská j. Svobody- Pustá j.	7.950 m
4)	Demica	5.080 m
5)	Sloupsko-špěšůvské j.	4.000 m
6)	Systém Demanovská j. Mieru - Demanov- ská j. ladová (Dračí)	3.868 m
7)	Javorícké jeskyně	3.500 m
8)	Systém Rudického propadání	3.000 m
9)	Jasovská jaskyna	2.184 m
10)	Koněpruské jeskyně	2.050 m
11)	Výпустek	2.000 m
12)	Systém Rasovna, Spirálka, prop. 13 C .	2.000 m
13)	Belianská jaskyna	1.752 m
14)	Gombasecká jaskyna	1.525 m
15)	Býčí skála	1.500 m
16)	Ochozská jeskyně	1.500 m
17)	Harmanecká (Izbica)	1.500 m
18)	Dobšinská ladová jaskyna	1.385 m
19)	Stanišovská jaskyna	1.333 m
20)	Bystrianská jaskyna	1.000 m

Nejhlubší jeskyně světa

1)	Gouffre Jean-Bernard (Francie)		1.356	m
2)	Gouffre de la Pierre Saint-Martin (Francie)		1.332	m
3)	Kavkazská Sněžná (SSSR)		1.280	m
4)	Ayene B-15 (Španělsko)		1.150	m
5)	Gouffre Berger (Francie)		1.148	m
6)	Schneeloch (Rakousko)		1.111	m
7)	Sima GE5M (Španělsko)		1.098	m
8)	Lamprechtsofen (Rakousko)		1.024	m
9)	Hochlecken - Grosshöhle (Rakousko)		1.022	m
10)	Réseau Felix Trombe (Francie)		1.013	m
11)	Réseau des Augilles (Francie)		980	m
12)	Garma Ciega (Španělsko)		970	m
13)	Kilsi (SSSR)		964	m
14)	Antro di Corchia (Itálie)		950	m
15)	Gouffre du Cambou Liard (Francie)		933	m
16)	Grotta di Monte Cucco (Itálie)		922	m

Rovněž by bylo zajímavé sestavit přehled největších podzemních prostor (půdorysně, výškově), nejhlubších podzemních jezer i jezer s největší plochou v Československu.

K velmi zajímavým by patřilo i zachycení rozsahu nově objevených prostor (prolongace, prvovýstupy) za dobu od ustavení ČSS. I dalších objevů za tu dobu uskutečněných v jednotlivých ZO ČSS. Zašlete nám z každé základní organizace tyto údaje postihující území ČSR, SSR a zahraničí. Velmi zajímavé budou i údaje o sestupech a výstupech v zahraničí.

Napište do redakce nejpozději do konce května.

-red-

NOVÉ OBJEVY V ÚNOROVÉ PROPASTI

V Českém krasu v lomu Schniloušák, na pracovišti pracovní skupiny Specialisté ze ZO ČSS 1-06 Speleologický klub Praha byly učiněny na sklonku roku 1980 dva objevy.

V propasti Únorové byla ve spolupráci s potápěči ze ZO ČSS 1-05 Geospeleos uskutečněna akce, která jako výsledek orientačního speleopotápěčského průzkumu, přinesla objev rozsáhlých zcela zatopených podzemních prostor s možností další prolongace do suchých partií přes sifony.

Druhým nálezem v lomu Schniloušák bylo objevení dosud neznámého krasového komínu v tzv. Naftové štole. Byl nazván Holubí komín.

-HUV-

III. SETKÁNÍ SPELEOLOGŮ V ČESKÉM KRASU S MEZINÁRODNÍ ÚČASTÍ.

Ve dnech 27.5. až 31.5.1981 pořádá ZO ČSS 1-06 Speleologický klub Praha, ve spolupráci s ostatními ZO ČSS z Prahy a Středočeského kraje již III. setkání speleologů v Českém krasu s mezinárodní účastí.

Program setkání je oproti předchozím bohatší a neomezuje se pouze na terénní exkurze. Uskuteční se tyto akce :

- 1) exkurze po základních lokalitách Českého krasu (mimo speleologických exkurzí se uskuteční i exkurze geologická, kterou povede RNDr Ivo Chlupáč CSc),
- 2) demonstrace speleologické techniky a speleozáchrany (zde očekáváme přínos zahraničních i našich skupin),
- 3) přehlídka diapozitivů a filmů z činnosti speleologických skupin a jednotlivců účastných na setkání (každý účastník může promítnout až 70 diapozitivů v časovém limitu 20 minut nebo film /8mm, Super 8mm, 16 mm/ v časovém limitu 45 minut),
- 4) pracovní seminář k otázkám Českého krasu, věnovaný 100. výročí narození Jaroslava Petrboka (proběhne pod patronací ústřední odborné komise vědecké ČSS - budou předneseny jednak referáty odborné k problematice Č. krasu a referáty vzpomínkové k osobě J. Petrboka za doplnění diapozitivů),
- 5) odhalení pamětní desky J. Petrboka v lomu na Kobyle (zde bude mít hlavní podíl ZO ČSS 1-01 Český kras).

Každý účastník má právo publikovat ve stanoveném rozsahu referáty, jejichž doba předložení je rovněž stanovena, aby mohlo být zajištěno jejich včasné vytištění.

Podrobný časový rozvrh vypadá takto :

- 27.5.81 (středa) od 18,00 do 24,00 hod. prezentace účastníků v restauraci "U nádraží" v Srbsku u Berouna (platí pro účastníky pracovního semináře k otázkám Č. krasu, věnovanému 100. výročí narození Jaroslava Petrboka)
- 28.5.81 (čtvrtek) od 9,00 do 18,00 hod. pracovní seminář k otázkám Č. krasu, věnovaný 100. výročí narození J. Petrboka.
- Od 18,00 do 24,00 hod. v restauraci "U nádraží" v Srbsku prezentace účastníků setkání, kteří se nezúčastní pracovního semináře o Č. krasu.
- Od 20,00 hod. bude pro přítomné probíhat promítání diapozitivů a filmů se speleologickou tematikou.
- 29.5.81 (pátek) v 8,30 - 8,45 oficiální zahájení

III. setkání speleologů v Českém krasu.

Od 9,00 hod. do 18,00 hod. terénní program ve dvou sekcích :

I. sekce- exkurze po základních lokalitách Českého krasu

II. sekce- demonstrace speleologické techniky a speleozáchrany.

Od 20,00 do 24,00 hod. promítání filmů a diapozitivů se speleologickou tematikou.

30.5.81 (sobota) Od 8,30 do 19,00 hod. terénní exkurze, přičemž během exkurze na Kobylu bude odhalena pamětní deska Jaroslavu Petrbokovi u příležitosti 100. výročí jeho narození.

Od 20,30 hod. společenský večer u ohně s občerstvením.

31.5.81 (neděle) Od 9,00 do 9,15 hod. oficiální zakončení III. setkání speleologů v Českém krasu. Od 9,30 do 17,00 hod. terénní program ve dvou sekcích :

I. sekce - exkurze po základních lokalitách Českého krasu

II. sekce - demonstrace speleologické techniky a speleozáchrany.

Odpoledne a večer bude probíhat podle individuální potřeby odjezd účastníků.

Pro setkání jsou stanoveny jako jednací řeči čeština (slovenština) a angličtina, proto budou i materiály pro účastníky dvojazyčné.

Účastnický poplatek představuje 80,- Kčs a je v něm zahrnuto ubytování, písemné materiály, občerstvení u ohně při společenském večeru a doprava při některých exkurzích setkání.

U přihlášek zaslaných po 15. únoru 1981 se může stát, že budou pořadatelem vráceny v případě, že bude překročen stanovený limit účastníků.

Přihlášky byly rozesílány na adresu všech ZO ČSS a pokud ji nemůžete sehnat, vyžádejte si ji na adrese :

ZO ČSS 1-06, Speleologický klub Praha
120 00 P r a h a 2 -) Slezská 48.

-VŘ-

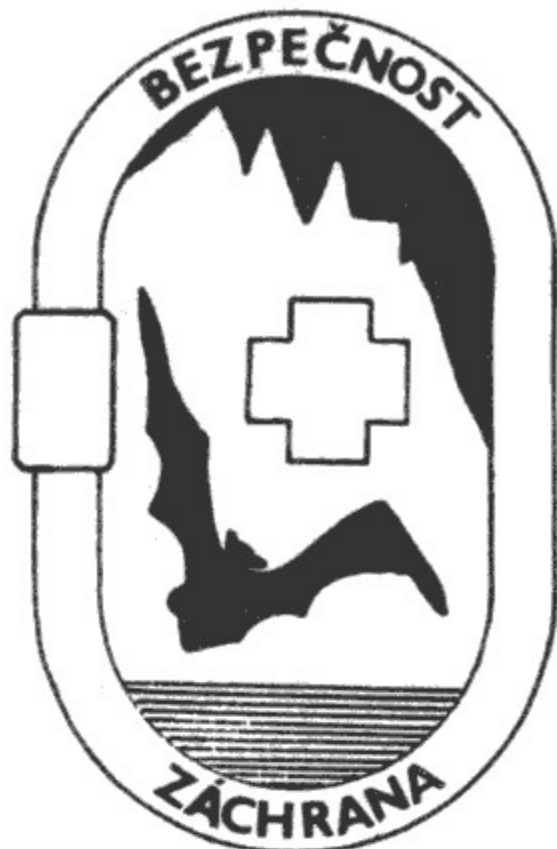
VLADIMÍR KLOFÁT, ŘEDITEL KONĚPRUSKÝCH JESKYNÍ ODCHÁZÍ DO DŮCHODU.

V květnu loňského roku oslavil své šedesátiny Vl. Klofát, ředitel Koněpruských jeskyní na Zlatém koni u Koněprus.

V pátek 30. a sobotu 31.1.1981 se loučil se svým pracovištěm a se svými spolupracovníky jako ředitel Koněpruských jeskyní. K tomuto datu odchází na zasloužený odpočinek po téměř dvacetiletém působení ve funkci ředitele Koněpruských jeskyní.

Za tu dobu se stal výraznou osobností Koněpruských jeskyní, jejich ochráncem i zastáncem a podporovatelem dalších průzkumných prací.

Podporoval všemožně amatérské speleology, zejména ty, kteří ve svém volném čase usilovali o další objevy na Zlatém koni. Bez jeho podpory by těžko vznikla současná základna amatérských speleologů na Zlatém koni, ale i těžko by probíhal speleologický průzkum v takové míře, že bylo možné objevit Novou jeskyni a spojení středního patra Koněpruských jeskyní (pokračování na poslední straně)

V této rubrice vás budeme vždy informovat o práci ústřední odborné komise ČSS pro bezpečnost, ochranu zdraví a speleoslužbu, o vydaných bezpečnostních směrnicích, pokynech a opatřeních. Naleznete zde také poznámky k mimořádným událostem v podzemí a je jich příčinách.

Pro označení rubriky jsme použili jeden z návrhů znaku pro speleologickou záchrannou službu, ve kterém jsme vyměnili původní nápis "Speleologická záchranná služba ČSS" za "Bezpečnost - záchrana".

V barevném provedení je kříž červený, strop jeskyně, letící netopýr a kontura karabiny jsou černé. Vodová šrafa na dně jeskyně je modrá a představuje vodu. Karabina je v barvě zlaté. Pozadí za netopýrem a křížem je bílé. Písmo je použito černé.

Ústřední odborná komise ČSS pro bezpečnost, ochranu zdraví a speleoslužbu připravila, projednala a schválila "Základní směrnici pro bezpečnost při speleologické činnosti" a doporučila ÚV ČSS její schválení. Na svém 11. zasedání ÚV ČSS schválil tu to směrnici, která je tím závazná pro všechny členy a složky ČSS. Užívání směrnice bude po roce platnosti zhodnoceno a na základě připomínek bude případně doplněna.

V návaznosti na tuto směrnici budou vydávány další doplňující směrnice pro určité specializované činnosti jako např. pro speleocalpinismus, razící a hloubící práce a pod. K nim patří i směrnice potápěčů, která je již v platnosti z roku 1980.

Počátkem roku proběhne jednání komise zaměřené na vypracování "Havarijní směrnice pro speleologické práce", upravující havarijní plány, jejich členění, obsah i užívání.

V. Vojtíš, člen ÚOK pro bezpečnost, ochranu zdraví a speleoslužbu

ZÁKLADNÍ BEZPEČNOSTNÍ SMĚRNICE PRO SPELEOLOGICKOU ČINNOST.

I.

Úvodní ustanovení

Rozsah platnosti směrnice :

- tato bezpečnostní směrnice se vztahuje na veškerou činnost České speleologické společnosti na všech krasových a nekrasových lokalitách jak podzemních, tak povrchových.

Způsobilost k provádění speleologické činnosti :

- speleologickou činnost smí provádět jen člen České speleologické společnosti, splňující podmínky stanovené Stanovami ČSS a to jen tu činnost odpovídající jeho kvalifikaci.
- nečlenové společnosti mohou vykonávat tuto speleologickou činnost jen se souhlasem základní organizace, krajského výboru, ústředního výboru a to jediné v doprovodu člena České speleologické

ké společnosti znalého místních poměrů a za předpokladu dodržení této směrnice.

Povinnost seznámení se s touto směrnicí :

- všichni členové České speleologické společnosti jsou povinni se s touto směrnicí prokazatelně seznámit a účastnit se jednou ročně bezpečnostního školení.

Kontrola dodržování směrnic pro bezpečnost při speleologické činnosti :

- za uplatňování směrnic pro bezpečnost při speleologické činnosti u základní organizace zodpovídá předseda základní organizace.
- dozor a kontrolu nad dodržováním směrnic pro bezpečnost na všech pracovištích provádí kontrolní orgány jmenované ústředním výborem ČSS a navržené ústřední odbornou komisí pro bezpečnost, ochranu zdraví a speleoslužbu.
- tyto kontrolní orgány mají právo pozastavit činnost tam, kde jsou hrubě porušovány směrnice pro bezpečnost a dochází k ohrožení života a zdraví pracovníků. Námitky lze uplatnit u příslušného krajského výboru, nemají však odkladný účinek.

II.

Základní ustanovení

A) Osobní vybavení

- Vstup do podzemí je povolen jen s použitím ochranné přilby se zapnutým řemínkem.
- Každý pracovník je povinen mít dvě, na sobě nezávislá svítidla.
- Oděv a obuv musí být přizpůsobena daným podmínkám a prostředí pracoviště.
- Při činnosti s lanem se nedoporučuje používat ruční svítidla s otevřeným plamenem.
- Každý pracovník zodpovídá osobně za stav při děleného materiálu a za výstroj osobního charakteru.
- Provádí-li se na pracovišti trhací práce, je v průběhu těchto prací zakázáno používat svítidla s otevřeným plamenem.
- Podmínky použití specializovaných osobních ochranných pomůcek (např. potápěčský pruzkum a pod) jsou součástí doplnků této směrnice.

B) Speleologická pracoviště

- Vstup jediné osoby do podzemních prostor za účelem jakékoliv činnosti se zakazuje.
- Vstup na speleologická pracoviště je povolen pouze členům ČSS, oprávněným provádět tyto práce. Jeden z nich je určen vedoucím akce a o akci musí být informována další osoba na povrchu.
- Pracovník smí být přidělen na pracoviště jen tehdy, byl-li předem seznámen se směrnicí pro bezpečnost a projektem prováděných prací.
- Pracovník smí provádět pouze takové práce, které mu byly přikázány, nebo povoleny a odpovídají jeho kvalifikaci. Opustit pracoviště bez vědomí vedoucího akce je zakázáno.
- Cizí pracovníci nesmí vstupovat na speleologická pracoviště základních organizací bez vědomí předsedy základní organizace a bez jeho nebo jím pověřeného doprovodu.
- Oprávněné kontrolní orgány nesmí vstoupit na speleologická pracoviště bez doprovodu předsedy základní organizace, nebo jím pověřeného zástupce.
- Do nově objevených jeskynních prostor se musí přednostně zajistit bezpečný přístup pro možnost zajištění ústupové cesty. Bez zabezpečení vstupní části se nesmí v průzkumu nových prostor pokračovat.
- Pro každé pracoviště se musí vést pracovní deník s údaji o počtu a jménech pracovníků zúčastněných na dané akci a o jejím záměru. Vyplnění uvedených údajů v deníku před akcí je povinností vedoucího akce.
- Na základně základní organizace musí být k dispozici viditelně uložený havarijní plán všech lokalit, na kterých základní organizace provádí jakoukoliv činnost. Obsah a způsob vypracování havarijních plánů je stanoven v příloze této směrnice. Kopie těchto havarijních plánů předá základní organizace speleologické záchranné službě.

10) Dle rozsahu činnosti a povinně u propastí a vodních jeskyní, zanechává pracovní skupina na povrchu jednoho nebo více členů jako hlídku. Za hlídku musí být určena spolehlivá a zkušená osoba, dokonale seznámená s lokalitou. Její povinností stanoví havarijní plán, který musí mít u sebe.

11) Na speleologických pracovištích je třeba sledovat výskyt kyslíčnicku uhličitého, jehož koncentrace nesmí přestoupit 18 mg/ litr tj. 1 % objemové. V místech s předpokládaným výskytem kyslíčnicku uhličitého musí být pracovní skupina vybavena detektorem na kyslíčnicku uhličitý. Svítidlo s otevřeným plamenem pro indikaci lze použít jen jako nouzové opatření.

12) Každá základní organizace musí být vybavena lékárníčkou, jejíž minimální obsah stanoví ústřední odborná komise ČSS pro bezpečnost. Za udržování lékárníčky v použitelném stavu odpovídá předseda základní organizace. Na stálých pracovištích skupiny se doporučuje umístit pohotovostní lékárníčky a při větších akcích vybavit všechny účastníky akce příručním balíčkem pro první pomoc.

III.

Povinnosti pracovníků

1) V každé skupině dvou i více pracovníků musí být ustanoven vedoucí akce, který zodpovídá za bezpečnost práce, bezpečný stav pracoviště, za dodržování projektu a za dodržení vydaných příkazů.

2) Povinností všech pracovníků je počínat si při práci tak, aby neohrožovali život a zdraví své, nebo svých spolupracovníků a řídit se příkazy vedoucího akce.

3) Každý pracovník zodpovídá za bezpečný stav a pořádek na pracovišti, za řádnou obsluhu zařízení, případně stroje, za správnou údržbu náradí s nímž pracuje.

4) Zjistí-li pracovník jakoukoliv závalu, která ohrožuje bezpečnost musí bez odkladu učinit vše pro to, aby odstranil nebezpečí a ihned uvědomil vedoucího akce.

5) Vedoucí akce musí splňovat tyto podmínky :

- a) dovršení 20 let s delší praxí ve speleologii, nebo dosáhnout kvalifikace samostatného vedoucího akce.
- b) musí být podrobně seznámen s projektem prací nebo akce.
- c) musí být seznámen s bezpečnostními podmínkami na pracovišti.

6) Povinnosti vedoucího akce :

- a) před vstupem pracovníků na pracoviště provést kontrolu jeho nezávadnosti z hlediska bezpečnosti.
- b) zajistit odstranění zjištěných závad.
- c) nemůže-li odstranit zjištěné závady a hrozí-li proto pracovníkům zřejmě a bezprostřední nebezpečí, nesmí vedoucí akce na pracovišti zahájit práci (v průběhu prací musí tyto práce zastavit).
- d) vést pracovní deník a podrobně informovat předsedu základní organizace o průběhu prováděných prací.
- e) při střídání pracovních skupin na pracovišti upozornit svého nástupce na zvláštní události nebo nebezpečné okolnosti na pracovišti a tyto zapsat do pracovního deníku.
- f) kontrolovat dodržování zásad bezpečnosti práce a ochrany zdraví na pracovišti.
- g) každý úraz, nebo mimořádnou událost okamžitě hlásit předsedovi základní organizace a zapsat do pracovního deníku.
- h) zodpovídá za to, aby na pracoviště nastoupili jen pracovníci tělesně a duševně zdraví. Vyloučí z průběhu dalších prací pracovníka v těchto případech :

- nemá-li pracovník v náležitém pořádku předepsané osobní vybavení,
- je-li na pracovníku znát dočasná nevolnost, strach, požití alkoholických nápojů, nebo jiná fyzická či psychická indispozice,
- odmítne-li plnit příkazy vedoucího akce
- porušuje-li zásady bezpečnosti.

IV.

Projekt prováděných prací

1) Před zahájením prací na každé lokalitě, při akcích většího rozsahu a pro samostatné akce musí být vypracován projekt, jehož obsah se řídí objemem prací, nebo velikostí akce a má obsahovat tyto části

- a) data akce (prací),
- b) bezpečnostní opatření :
 - minimální počet pracovníků
 - zajištění spojení
 - havarijní plán
 - vymezení činnosti hlídky na povrchu,
- c) způsob provádění prací (technologický postup),
- d) materiální zabezpečení,
- e) u razících a hloubících prací způsob a místo ukládání vytěženého materiálu,
- f) mapovou dokumentaci a potřebné doklady.

2) Projekt musí být uložen na základně základní organizace k dispozici všem pracovníkům, kteří s ním musí být seznámeni.

V.

Zásady pro pohyb v podzemí

1) Všechny komunikace v podzemí sloužící pravidelně k chůzi nebo pohybu musí být udržovány v bezpečném stavu. Základní organizace může na svých pracovištích určit přikázané cesty.

2) Nachází-li se v podzemí nebezpečná místa, je nutno jejich překonávání zajistit vhodným způsobem. O těchto místech musí být všichni pracovníci vhodným způsobem informováni.

3) O bezpečnosti komunikací v podzemí se přesvědčí první člen výpravy (prvovezec), většinou vedoucí akce.

4) Průzkum a práce ve vodních jeskyních :

- a) průzkum
- a) průzkum a práce ve vodních jeskyních je třeba soustředit do období s minimálními srážkami (v zimním období před obdobím tání, v létě mimo bouřkové období),
- b) při průzkumu a pracích v jeskyních s reálným nebezpečím zatopení prostor musí být na povrchu stanovena hlídka, případně návštěvní služba v povodí s telefonním nebo radiovým spojením s podzemím. Na tyto akce bude vypracován projekt s hydrologickou částí posouzenou odborníkem,
- c) plavba po vodních hladinách :
 - prvotní průzkum provádí zkušená dvojice plavců na člunu, na tocích s tekoucí vodou zajištěná i s člunem ze stanoviště na suchu jistícím lanem,
 - při plavbě na gumových a gumotextilních člunech je zakázáno používat svítidla s otevřeným plamenem,
 - neplavce jako osádku člunů používat zcela výjimečně a to vybavené plovacími vestami,
 - při průzkumu vodních toků s prudce tekoucí vodou a prudkým spádem je nutno vybavit plovacími vestami i plavce,
 - potápěčský průzkum smí provádět jen organizovaní potápěči se specializací pro jeskyně za podmínek stanovených dodatkem této směrnice.

VI.

Práce razící a hloubící

1) Pro tyto práce musí být předem vypracován technologický postup, který je součástí projektu a obsahuje tyto části :

- a) druh výstuže s přihlédnutím na účel a životnost díla,
- b) nejvyšší přípustnou vzdálenost výstuže od sebe, od čelby nebo dna,
- c) způsob budování podle poměrů, směru tlaků a úklonu díla,
- d) minimální profil díla (je třeba brát v úvahu bezpečný průchod a prostor pro transport materiálu)
- e) způsob signalizace při tžení a spouštění materiálu,
- f) zabezpečení vchodu do díla proti vstupu nepovo-

laných osob.

- a) při použití ručního vrátku (rumpálu), musí mít tento dvě kliky, rohatku se západkou a brzdu,
- b) u šikmých děl používat ochranné bariéry pod vrátkem a nad čelbou,
- c) u šachet používat ochranný poval nad dnem. Ústí šachty zabezpečit ochranným přečnívajícím rámem. Používat pokud možno pevné žebře (dřevěné se zadlabanými příčkami) připevněné minimálně 10 cm od výdřevy a přečnívající minimálně 1 metr nad ústí šachty.
- d) těžní lana používat odpovídající ČSN a tyto soustavně kontrolovat.
- e) těžní okov opatřit pevným závěsem, opatřeným okem proti sesmeknutí.
- f) dodržovat zákaz práce a pohybu pod zavěšeným břemenem.
- g) po odstřelu zjistit před započatím další práce nezávadnost ovzduší.
- h) veškerý materiál ukládat v bezpečné vzdálenosti od šachty, aby nedošlo k jeho sesuvu na pracoviště.

VII.

1) Strojní zařízení může být uvedeno do provozu jen tehdy, má-li v pořádku všechna ochranná a zabezpečovací zařízení a není-li nikdo v jeho nebezpečné vzdálenosti.

3) Stanoviště obsluhy se musí volit tak, aby zajišťovalo obsluhu naprostou bezpečnost.

4) Všechna zařízení, prostředky a pomůcky, které slouží provozu a jeho bezpečnosti, jakož i ochraně života a zdraví pracovníků, musí být trvale udržovány v nezávadném a použitelném stavu.

VIII.

1) Trhací práce :

- a) trhačí práce může provádět jen střel mistr s příslušnou odborností, podmínky prací jsou stanoveny výnosem býv. ÚBU čj. 65/1965.
- b) technologický předpis trhačích prací musí být součástí projektu prací.
- c) okamžikem přípravy trhačích prací jsou všichni pracovníci povinni dbát pokynů střel mistra, až do doby, kdy dá střel mistr pokyn, že trhačí práce byla ukončena.

2) Stopovací zkoušky :

- a) přípustné látky k těmto pokusům stanoví ústřední odborná komise ČSS pro ochranu krasu.
- b) při provádění kouřové zkoušky je třeba zajistit bezpečnost pracovníka umisťujícího zdroj kouře nebo plynu tak, aby se mohl bezpečně a včas dostatečně vzdálit.

IX.

1) Podmínky, které nejsou stanoveny touto směrnici upravují obecné právní předpisy.

2) Doplnkem této základní směrnice jsou dílčí bezpečnostní směrnice pro speciální speleologické činnosti.

S T A L A G M I T

neperiodický zpravodaj ÚV ČSS pouze pro členy ČSS a zdarma//vydává ZO ČSS 1-06 Speleologický klub Praha 120 00 Praha 2, Slezská 48// Tisk : Vojenské stavby ob. pod. Praha //náklad 2.000 kusů//složení redak - ční rady : J.Hromas p.g., E.Keslová, Vl. Vojíš. //

Odpoředný redaktor : Vladimír Vojíř

Prípraveno pro tisk : 15.2.1981

Pochopení a podpora pro speleology, kterou uplatňoval na každém kroku své činnosti, mu přinesla někdy i těžkosti, ale především velkou oblibu mezi jeskynáři, kteří věří, že i při odchodu do důchodu bude nadále činný na půdě České speleologické společnosti.

Všichni mu přejeme hodně štěstí, zdraví a hlavně ještě dlouhá léta společně strávená mezi jeskyňáři.

V. Vojíš

JUGOSLÁVIE - TERSTSKÝ KRAS 1980

Autor článku s tímto názvem (Stalagmit 6-8/1980), RNDr J. Otava nás požádal o opravení hloubkových údajů ve svém článku na základě pramenů, které získal až po odeslání článku do redakce. Jeho dopis však přišel v době po vytištění a rozeslání Stalagmitu č. 6-8/1980.

Na 18. řádku v uváděném článku má být správně uvedena hloubka 295 m místo chybného 367 m.

Na 48. řádce správně 255 m místo chybného 305 m
Dále u propastovité jeskyně Lipiška jama je správná
hloubka 229 m místo uvedených 235 m.

Laskavě si proveďte příslušné opravy.

-red-

POZDRAV Z "EXPEDICE KUBA '80"

Do redakce jsme obdrželi pozdrav podepsaný sedmi účastníky "Expedice Kuba '80". Děkujeme.

-red-

JESKYNĚ A PROPASTI

V letošním roce se dostane do prodeje publikace "Jeskyňe a propasti" od J. Hromase, B. Kučery a F. Skřivánka, kterou vydává nakladatelství Academia.

Publikace je bohatě ilustrovaná. Zachycuje vědecké a estetické hodnoty podzemních krásových prostor na území Československa. Kromě všech známých zpřístupněných jeskyní obsahuje zejména nové unikátní objevy hlubokých propastí s bohatou krápníkovou výzdobou, jež dosud nebyly veřejnosti prezentovány a nebudou také zpřístupněny.

Kniha má 240 stránek, 181 obrázků, 1 skládací přílohu, barevné a černobílé obrázky v textu. Vázaná je asi za 80,- Kčs.

Objednávky na publikaci k zaslání poštou i k osobnímu odběru zasílejte na adresu :

Knihkupectví, Kaprova 10, 110 00 Praha 1.

-red-

0-0

POKYNY PRO DOPISOVATELE A AUTORY I ZO ČSS

V letošním roce začínáme opět s trochu vylepše-
ným provedením našeho Stalagmitu. Přináší to také
některá důležitá opatření, která mají usnadnit prá-
ci redakci, zejména při prepisování rukopisů a zařa-
zování fotografií a plánek.

Od tohoto čísla přijímáme k otištění i fotografie na lesklém papíře, které však musí být dostatečně kontrastní. Zaslané fotografie i rukopisy nevracíme zpět autorům. U fotografií doporučujeme tyto rozměry snímků: vodorovný rozměr 13,5 cm nebo 27,2 cm (fotografie bude buď přes jeden nebo dva sloupce a její výška může být od 10 cm do 38 cm) bez bílého okraje. Dále pro titulní stránku rozměry 24x30 cm.

Pokud z jakékoliv příčiny neotiskneme vaší fotografii nebo článek, nezlobte se na nás a své příspěvky zasílejte i nadále. Pamatujte, na to, že máme snahu vyhovět všem na stanovené tiskové ploše. Proto i u nás musíme hledět především na kvalitu a aktuálnost příspěvků. Nebo je upravovat v rozsahu.

Současné prosíme autory príspevků, aby neuváděli rozsáhlé seznamy použité literatury. Za věcnou správnost obsahu článku si ručí každý autor osobně. Místo výčtu použité literatury zaplníme ušetřenou plochu dalším materiálom.

Dále žádáme jednotlivé ZO ČSS, aby nám na korespondenčním listku sdělily jméno a adresu člena výboru, který je pověřen funkcí dopisovatele Stalagmitu a to ne později do 1.května 1981. Děkujeme.

-red-

[illegible]